jak věrně zobrazuje skutečnost. Toto vrcholné pochopení živých, současných dějin, tento jasný průhled událostmi ve chvíli, kdy se odehrávají, nemá vskutku obdoby.

K tomu ovšem bylo zapotřebí takových podrobných znalostí francouzských dějin, jaké měl Marx. Francie je zemí, kde byly dějinné třídní boje více než kde jinde po každé probojovány až do rozhodnutí, kde tedy i střídající se politické formy, v nichž se tyto boje pohybují a v nichž se shrnují jejich výsledky, nabývají nejostřejších obrysů. Francie, která byla ve středověku centrem feudalismu a od dob renaissance vzornou zemí centralistické stavovské monarchie, rozmetala ve velké revoluci feudalismus a založila ryzí panství buržoasie v tak klasické podobě jako žádná jiná evropská země. A také boj vzmáhajícího se proletariátu proti panující buržoasii tu nabývá akutní, jinde neznámé formy. To byl důvod, proč Marx s obzvláštní zálibou studoval nejen minulé francouzské dějiny, nýbrž proč sledoval i soudobé dějiny do všech podrobností, sbíral materiál k pozdějšímu použití, a proč nebyl proto nikdy událostmi překvapen.

K tomu však přistupuje ještě jiná okolnost. Byl to právě Marx, který po prvé objevil velký zákon pohybu dějin, zákon, podle něhož všechny historické boje, ať již v oblasti politické, náboženské, filosofické či vůbec ideologické, jsou ve skutečnosti jen více méně zřetelným výrazem bojů společenských tříd, zákon, podle něhož existence tříd a jejich vzájemné srážky jsou opět podmíněny stupněm vývoje jejich hospodářského postavení, způsobem výroby a jím podmíněné směny. Tento zákon, který má pro dějiny stejný význam jako zákon o přeměně energie pro přírodní vědy — dal i v tomto případě Marxovi do rukou klíč k pochopení dějin druhé francouzské republiky. Na této historii ověřoval zde, v této práci, svůj zákon — a dokonce ještě po třiatřiceti letech musíme říci, že tato zkouška dopadla skvěle. *Bedřich Engels*

Napsal B. Engels ke třetímu vydání díla K. Marxe „Osmnáctý brumaire Ludvíka Bonaparta", které vyšlo v Hamburku roku 1885. Tištěno podle textu třetího vydání. Překlad z němčiny.

OSMNÁCTÝ BRUMAIRE LUDVÍKA BONAPARTA

I

HEGEL kdesi poznamenává, že všechny velké světodějné události a osoby se tak říkajíc přiházejí dvakrát. Zapomněl dodat: jednou jako tragedie, po druhé jako fraška. Caussidière místo Dantona, Louis Blanc místo Robespierra, Montagne [Hora] z roku 1848—1851 místo Montagne [Hory] z let 1793—1795, synovec místo strýce. A stejnou karikaturou jsou okolnosti, za nichž vychází druhé vydání osmnáctého brumairu!

Lidé sami dělají své dějiny, ale nedělají je tak, jak jim napadne, za okolností, jež si sami zvolili, nýbrž za okolností, jež tu byly před nimi, jež jsou jim bezprostředně dány a jež zdědili z minulosti. Tradice všech mrtvých pokolení tíží mozek živých jako můra. A právě tehdy, kdy se zdá, že lidé jsou plně zaujati tím, aby provedli převrat v sobě a kolem sebe, aby vytvořili něco nebývalého, právě v takových epochách revolučních krisí vyvolávají úzkostlivě duchy minulosti, aby jim sloužili, vypůjčují si od nich jména, bitevní hesla, kostymy, aby v tomto starém a ctihodném převlečení a v této vypůjčené řeči sehráli nový výstup světových dějin. Tak se přestrojil Luther za apoštola Pavla, revoluce let 1789 až 1814 se střídavě oblékala do hávu římské republiky, potom do hávu římského císařství, a revoluce z roku 1848 nevěděla nic lepšího než parodovat hned rok 1789, hned revoluční tradici let 1793—1795. Tak začátečník, který se naučil nové řeči, překládá tuto řeč stále nazpět do své mateřštiny; ale ducha nové řeči si osvojí a svobodně se bude v nové řeči vyjadřovat teprve tehdy, až přestane v duchu překládat do mateřštiny, a v nové řeči zapomene na rodný jazyk.

Pozorujeme-li ono světodějné vyvolávání duchů, postřehneme ihned do očí bijící rozdíl. Camille Desmoulins, Danton, Robespierre, Saint-Just, Napoleon, hrdinové stejně jako

strany i lidové masy staré francouzské revoluce splnili v římském kostymu a s římskými frázemi úkol své doby, rozbití pout a nastolení moderní *buržoasní* společnosti. První rozbili na padrť základy feudalismu a porubali hlavy vyrůstající z jeho půdy. Druhý vytvořil uvnitř Francie podmínky, za nichž byl teprve umožněn rozvoj svobodné konkurence, využití parcelovaného pozemkového vlastnictví, použití uvolněné průmyslové výrobní síly národa, a za hranicemi Francie smetl všude feudální útvary, pokud to bylo třeba, aby bylo vytvořeno pro buržoasní společnost ve Francii patřičné, potřebám doby odpovídající prostředí na evropské pevnině. Jakmile vznikla nová společenská formace, zmizeli předpotopní velikáni a s nimi z mrtvých vzkříšené římanství — Brutové, Gracchové, Publicolové, tribuni, senátoři i sám César. Střízlivě praktická buržoasní společnost si vytvořila své pravé tlumočníky a mluvčí v osobách Sayů, Cousinů, Royer-Collardů, Benjaminů Constantů a Guizotů; její skuteční vojevůdci seděli za účtárenskými stoly a „špeková hlava" Ludvíka XVIII. byla její politickou hlavou. Plně zaujata výrobou bohatství a pokojným konkurenčním zápasem, tato společnost již nechápala, že nad její kolébkou stály přízraky římských dob. Avšak třebaže je buržoasní společnost velmi málo heroická, přece bylo třeba heroismu, obětavosti, teroru, občanské války a bitev národů, aby byla přivedena na svět. V klasicky přísných tradicích římské republiky našli gladiátoři buržoasní společnosti ideály a umělecké formy, sebeklamy, jichž potřebovali, aby sami sobě zastřeli měšťácky omezený obsah svých bojů a aby udrželi svůj zápal na výši velké dějinné tragedie. Takto si již o sto let dříve, na jiném stupni vývoje, vypůjčili Cromwell a anglický lid pro svou buržoasní revoluci mluvu, vášně a iluse ze Starého zákona. Jakmile bylo skutečného cíle dosaženo, jakmile bylo měšťácké přetvoření anglické společnosti provedeno, vytlačil Locke Habakuka.

Křišení mrtvých v těchto revolucích mělo tedy za účel nové boje zkrášlovat, nikoli staré boje parodovat, mělo za účel zvyšovat význam daného úkolu ve fantasii, nikoli uhýbat před

jeho řešením ve skutečnosti, najít opět ducha revoluce, nikoli nechat zas obcházet její přízrak.

V letech 1848—1851 duch staré revoluce pouze obcházel, počínaje Marrastem, tímto republicain en gants jaunes [republikánem ve žlutých rukavicích], který se převlékl za starého Baillyho, a konče dobrodruhem, který své odporné triviální rysy skrývá za železnou maskou mrtvého Napoleona. Celý národ, který se domnívá, že revolucí získal hybnou sílu, urychlující vývoj, náhle shledává, že byl zanesen nazpět do odumřelé epochy, a aby o tom nebylo žádných pochyb, vstávají znovu z mrtvých stará data, starý kalendář, stará jména, staré edikty, o nichž se zdálo, že dávno propadly starožitnické učenosti, a staří bifici, o nichž se myslilo, že již dávno zetleli v hrobě. Celý národ si připadá jako onen bláznivý Angličan v Bedlamu[1], který se domnívá, že žije v době starých faraonů, a denně běduje nad těžkou službou, kterou musí konat jako zlatokop v ethiopských dolech, zazděn v tomto podzemním vězení při sporém světle lampy upevněné na jeho vlastní hlavě, pod dohledem dozorce nad otroky s dlouhým bičem v ruce, a s barbarskými žoldnéři, kteří se hemží u východů a nerozumějí ani otrokům v dolech, ani sobě navzájem, protože každý mluví jinou řečí. „A to všechno musím snášet já, svobodný Brit" — vzdychá bláznivý Angličan — „abych dobýval zlato pro staré faraony." „Abych zaplatil dluhy rodiny Bonapartů" — vzdychá francouzský národ. Angličan, pokud měl rozum, se nemohl zbavit utkvělé myšlenky: nadělat co nejvíce zlata. Francouzi, pokud dělali revoluci, nemohli se zbavit napoleonských vzpomínek, jak to dokázaly volby 10. prosince. V nebezpečích revoluce se jim stýskalo po egyptských hrncích masa a 2. prosinec 1851 byl odpovědí. Nedostali jen karikaturu starého Napoleona, dostali starého Napoleona samého tak, jak by se asi vyjímal v polovině XIX. století.

Sociální revoluce XIX. století nemůže čerpat svou poesii z minulosti, nýbrž pouze z budoucnosti. Nemůže jakožto

[1] Blázinec v Anglii. *(Pozn. red.)*

revoluce XIX. století začít dříve, dokud neskoncuje s veškerou pověrčivou úctou k minulosti. Dřívější revoluce potřebovaly vzpomínky ze světových dějin, aby v sobě přehlušily svůj vlastní obsah. Revoluce XIX. století musí nechat mrtvé pohřbít své mrtvé, aby si sama ujasnila vlastní obsah. Tam vynikala fráze nad obsah, zde vyniká obsah nad frází.

Únorová revoluce byla pro starou společnost zaskočením, *překvapením* a lid prohlásil tento nenadálý *úder* za světodějný čin, jenž zahajuje novou epochu. 2. prosince mizí únorová revoluce eskamotérským kouskem falešného hráče, při čemž nepohořela monarchie, nýbrž liberální ústupky, vynucené na ní staletými boji. Zdá se, že místo aby si *společnost* sama vybojovala nový obsah, vrací se *stát* pouze k své nejstarší formě, k nestoudně primitivnímu panství šavle a kutny. Tak na coup de main z února 1848 odpovídá coup de tête[1] z prosince 1851. Jak nabyl, tak pozbyl. Toto mezidobí však neminulo bez užitku. V letech 1848—1851 dohonila francouzská společnost zkrácenou, t. j. revoluční metodou svá studia a zkušenosti, které při pravidelném, abychom tak řekli, školském vývoji, by byly měly předcházet únorovou revoluci, aby se tato revoluce mohla stát něčím více než zvlněním hladiny. Zdá se, že společnost se nyní octla až za bodem, z něhož vyšla; a vskutku, musí si teprve vytvořit revoluční východisko, situaci, poměry, podmínky, za nichž jedině dostává moderní revoluce vážný charakter.

Buržoasní revoluce, jako na př. revoluce XVIII. století, se rychle žene od úspěchu k úspěchu, jeden dramatický efekt překonává druhý, lidé a věci se zdají zasazeni do rámce z ohnivých brilantů, extase dýše z každého dne. Tyto revoluce mají však krátké trvání, brzy dosahují svého vrcholu a společnost propadá dlouhé kocovině dříve, než se naučí střízlivě si osvojovat výsledky svého období bouří a kvasu. Naproti tomu proletářské revoluce, jako revoluce XIX. století, neustále

[1] Coup de main — plácnutí, coup de tête — zbrklý nápad, t. zn. proti úderu zdola (revoluci) úder shora (puč). *(Pozn. překl.)*

samy sebe kritisují, ustavičně přerušují svůj vlastní průběh, vracejí se k tomu, co se zdá již splněno, aby znovu začínaly od začátku, posmívají se s ukrutnou důkladností polovičatostem, slabinám a ubohostem svých prvních pokusů, zdá se, jako by srážely svého protivníka jen proto, aby nassál ze země nové síly a znovu se před nimi vztyčil ještě obrovitěji, znovu a znovu couvají před neurčitou nesmírností svých vlastních cílů, až se posléze vytvoří situace, kdy všechny cesty k ústupu jsou odříznuty a kdy život sám zvolá:

Hic Rhodus, hic salta![1]

Tady je růže, tady tancuj!

Ostatně každý alespoň trochu všímavý pozorovatel, i když nesledoval krok za krokem vývoj událostí ve Francii, musel tušit, že revoluce skončí neslýchanou blamáží. Stačilo si poslechnout samolibý vítězný štěkot, jímž si páni demokraté navzájem blahopřáli k blahodárným výsledkům druhé květnové neděle 1852.[2] Druhá květnová neděle 1852 se stala v jejich hlavách utkvělou myšlenkou, dogmatem, jako v hlavách chiliastů den, kdy se měl znovu objevit Kristus a začít tisíciletá říše. Slabost, jako vždy, hledala záchranu ve víře v zázraky, myslela, že přemohla nepřítele, když ho zaklínáním ve fantasii zahnala, a pro nečinné vynášení do nebes budoucnosti, která ji čeká, a činů, které má za lubem, ale s kterými prý ještě nehodlá vyrukovat, ztratila veškerý smysl pro přítomnost. Tito hrdinové, kteří se snaží vyvrátit svou fakty dokázanou neschopnost tím, že si vzájemně projevují své sympatie a že se sbíhají do houfu, svázali své rance, vybrali si předem své vavřínové věnce a chystali se právě na burse eskontovat své republiky in partibus, pro které již ve vší tichosti své nenáročné duše pečlivě organisovali vládní personál. 2. prosinec je zasáhl

[1] Zde je Rhodus, zde skákej! Věta z Ezopovy bajky o chvástalovi, který tvrdil, dovolávaje se svědků, že kdysi udělal v Rhodu úžasný skok; na to mu řekli: „K čemu svědky, je-li to pravda; tady je Rhodus, tady skákej!" t. j. dokaž skutkem, co dovedeš. *(Pozn. red.)*

[2] Toho dne vypršela lhůta moci presidenta republiky. Ústava nedovolovala znovuzvolení téže osoby presidentem. *(Pozn. red.)*

jako blesk z čista jasna. A národy, které v epochách malomyslnosti rády popřávají sluchu nejhlučnějším křiklounům, aby přehlušily svou vnitřní úzkost, se snad tentokráte přesvědčily, že minuly doby, kdy kejhání hus mohlo zachránit Kapitol.

Ústava, Národní shromáždění, dynastické strany, republikáni modří i rudí, afričtí hrdinové, hřímání s tribun, blýskání na časy v denním tisku, veškerá literatura, politická jména a vědecké kapacity, občanský zákon i právo útrpné, liberté, égalité i fraternité [svoboda, rovnost, bratrství] a druhá květnová neděle 1852 — všechno zmizelo jako vidina před zaklínací formulkou člověka, kterého ani jeho nepřátelé nevydávají za čaroděje. Jen všeobecné volební právo, jak se zdá, žilo ještě nějakou chvíli, aby před celým světem vlastnoručně napsalo svou závěť a prohlásilo jménem samého lidu: „Vše, co existuje, je hodno zániku."[1]

Nestačí prohlásit, jako to dělají Francouzi, že jejich národ byl zaskočen. Národu a ženě se nepromíjí nestřežený okamžik, v němž je první namanuvší se dobrodruh může znásilnit. Takovými frázemi se hádanka neřeší, nýbrž jen jinak formuluje. Zbývá vysvětlit, jak mohou tři průmysloví dobrodruzi zaskočit a bez odporu zajmout 36milionový národ.

Shrňme v hlavních rysech fáze, jimiž prošla francouzská revoluce od 24. února 1848 až do prosince 1851.

Jasně vidíme tři hlavní období: *1. únorové období*; 2. od 4. května 1848 do 28. května 1849: *období ustavování republiky* čili *Ústavodárného národního shromáždění*; 3. od 28. května 1849 do 2. prosince 1851: *období ústavní republiky* čili *Zákonodárného národního shromáždění*.

První období od 24. února do 4. května 1848, čili od svržení Ludvíka Filipa do dne zahájení Ústavodárného shromáždění, vlastní *únorové období*, lze nazvat *prologem* revoluce. Jeho charakter se oficiálně projevil v tom, že vláda jím improvisovaná se sama prohlásila za *prozatímní*. Podobně jako sama vláda, i všechno ostatní, co se v tomto období začalo, zkusilo a vyslo-

[1] Mefistova slova z Goethova „Fausta". *(Pozn. red.)*

vilo, se rovněž vydávalo jen za *prozatímní*. Nikdo a nic se neodvážilo osobovat si právo na existenci a skutečný čin. Všechny živly, jež připravovaly nebo určovaly revoluci: dynastická opozice, republikánská buržoasie, republikánsko-demokratické maloměšťáctvo, sociálně demokratické dělnictvo, všechny tyto živly prozatím zaujaly místo v únorové *vládě*.

Nemohlo tomu ani být jinak. Účelem únorových dní byla původně volební reforma, která měla rozšířit okruh politicky privilegovaných v řadách majetné třídy samé a svrhnout výlučné panství finanční aristokracie. Když však došlo ke skutečné srážce, když se lid vrhl na barikády, když národní garda odmítla zasáhnout, když vojsko nekladlo žádný vážný odpor a když král se dal na útěk, zdálo se, že republika je samozřejmou věcí. Každá strana si ji vykládala po svém. Proletariát, který vybojoval republiku se zbraní v ruce, vtiskl jí svou pečeť a prohlásil ji za *sociální republiku*. Tak byl naznačen obsah moderní revoluce vůbec, obsah, který byl v nejpodivnějším rozporu se vším, co mohlo být ihned, přímo prakticky realisováno na základě daného materiálu, při dosaženém stupni vzdělání mas, za daných okolností a poměrů. Na druhé straně nároky všech ostatních živlů, které přispěly k úspěchu únorové revoluce, byly uznány tím, že se jim dostalo lvího podílu na vládě. V žádném jiném období nenalezneme proto pestřejší směs vzletných frází a skutečné nejistoty a bezradnosti, nadšenějších novotářských snah a pevnějšího panství staré rutiny, více zdánlivé harmonie celé společnosti a hlubšího vzájemného odcizení jejích prvků. Zatím co se pařížský proletariát ještě opájel velkou perspektivou, která se před ním otevírala, a oddával se vážně myšleným diskusím o sociálních problémech, staré síly společnosti se seskupily, semkly, rozmyslily a našly neočekávanou oporu v mase národa, v rolnících a maloměšťácích, kteří všichni najednou vtrhli na politickou scénu, když padly přehrady červencové monarchie.

Druhé období, od 4. května 1848 až do konce května 1849, je obdobím *ustavení, založení buržoasní republiky*. Ihned po únorových dnech byla nejen dynastická opozice překvapena re-

publikány a republikáni socialisty, nýbrž celá Francie byla překvapena Paříží. Národní shromáždění, zahájené 4. května 1848, jež vyšlo z národních voleb, představovalo národ. Bylo živým protestem proti nárokům únorových dnů a mělo zredukovat výsledky revoluce na buržoasní míru. Pařížský proletariát, který ihned pochopil ráz tohoto Národního shromáždění, se marně pokoušel několik dnů po jeho zahájení, 15. května, násilím popřít jeho existenci, rozpustit je, rozložit znovu na jednotlivé součásti, organickou formu, v níž ho ohrožoval reakčně působící nacionální duch. 15. květen neměl, jak známo, jiný výsledek, než že odstranil Blanquiho a soudruhy, t. j. skutečné vůdce proletářské strany, s veřejného jeviště na celou dobu cyklu, který zde rozebíráme.

Po měšťácké monarchii Ludvíka Filipa může přijít jen *buržoasní republika*, t. zn. vládla-li jménem krále omezená část buržoasie, tu bude nyní jménem lidu vládnout celá buržoasie. Požadavky pařížského proletariátu jsou utopické žvásty, s nimiž je nutno skoncovat. Na toto prohlášení Ústavodárného národního shromáždění odpověděl pařížský proletariát *červnovým povstáním*, nejvelkolepější událostí v dějinách evropských občanských válek. Buržoasní republika zvítězila. Na její straně stála finanční aristokracie, průmyslová buržoasie, střední stav, maloměšťáci, armáda, lumpenproletariát organisovaný v mobilní gardu, duchovní veličiny, páteři a venkovské obyvatelstvo. Na straně pařížského proletariátu nestál nikdo, jen on sám. Přes 3000 povstalců bylo po vítězství zmasakrováno, 15.000 bez soudu deportováno. Touto porážkou ustupuje proletariát do *pozadí* revoluční scény. Pokouší se vždy znovu proniknout do popředí, kdykoli se zdá, že hnutí nabírá nový dech, avšak tyto pokusy jsou stále slabší a neúspěšnější. Hned jak v některé z vyšších společenských vrstev, která leží nad ním, začne revoluční kvas, proletariát se s ní spojuje a tak sdílí všechny porážky, jež jednotlivé strany postupně utrpěly. Avšak tyto další rány se stále zeslabují, čím více se rozdělují na celý povrch společnosti. Významnější vůdcové proletariátu v Národním shromáždění a v tisku padají jeden po druhém za

oběť soudům a na jejich místo nastupují stále pochybnější figury. Část proletariátu se vrhá do *doktrinářských experimentů, do směnných bank a dělnických sdružení, tedy pěstuje takové formy hnutí, jimiž se zříká odhodlání převrátit starý svět jeho vlastními velkými prostředky, a spíše se pokouší osvobodit za zády společnosti, soukromě, v mezích vytčených podmínkami jeho existence, a tudíž nutně ztroskotává.* Proletariát zřejmě není s to ani sám v sobě najít svou dřívější revoluční velikost, ani načerpat novou energii z nově uzavřených spojenectví, dokud *všechny třídy*, spolu s nimiž bojoval v červnu, nebudou jako on sám ležet na lopatkách. Avšak proletariát podléhá aspoň se ctí velkého historického boje; nejen Francie, celá Evropa se třese hrůzou před červnovým zemětřesením, zatím co další porážky vyšších tříd se vykupují tak lacino, že vítězná strana je musí drze přehánět, aby z nich vůbec udělala událost, při čemž se tyto porážky stávají tím potupnějšími, čím více je poražená strana vzdálena proletářské.

Porážka červnových povstalců ovšem připravila, urovnala půdu, na níž mohla být založena a vystavěna buržoasní republika, avšak zároveň ukázala, že v Evropě jde o jiné otázky než o otázku „republika či monarchie". Tato porážka ukázala, že *buržoasní republika* zde znamená neomezenou despocii jedné třídy nad ostatními třídami. Dokázala, že v zemích se starou civilisací, vyspělým třídním složením, s moderními výrobními podmínkami a s duchovním vědomím, v němž se staletou prací rozplynuly všechny tradiční ideje, že v takových zemích *je republika vůbec jen politickou formou převratu měšťácké společnosti*, a nikoli její *konservativní životní formou*, jako na příklad ve Spojených státech severoamerických, kde třídy sice již existují, ale ještě se neustálily, a v neustálém toku si ustavičně vyměňují a navzájem odstupují své součásti, kde moderní výrobní prostředky nejen neznamenají zároveň chronické přelidnění, nýbrž naopak nahrazují relativní nedostatek hlav a rukou, a kde konečně horečně mladistvý pohyb hmotné výroby, před níž stojí úkol přisvojit si nový svět, neposkytl ani čas, ani příležitost skoncovat se starým světem strašidel.

Za červnových dnů se všechny třídy a všechny strany sjednotily ve *straně pořádku* proti proletářské třídě jakožto *straně anarchie*, socialismu, komunismu. „Zachránily" společnost před „*nepřáteli společnosti*". Vyhlásily za heslo ve svém vojsku vyznání staré společnosti: „*Vlastnictví, rodina, náboženství, pořádek!*" a povzbuzovaly kontrarevoluční křižáckou výpravu výkřiky: „V tomto znamení zvítězíš!" Od tohoto okamžiku, jakmile se některá z četných stran, které se pod tímto praporem srotily proti červnovým povstalcům, snaží ve svém vlastním třídním zájmu ovládnout revoluční bojiště, je poražena pod heslem: „Vlastnictví, rodina, náboženství, pořádek!" Společnost je zachraňována po každé, kdykoli se zužuje kruh jejích vládců a kdykoli se výlučnější zájem prosazuje proti zájmu širšímu. Každý požadavek nejjednodušší buržoasní finanční reformy, nejotřepanějšího liberalismu, nejformálnějšího republikanismu, nejbanálnější demokracie je zároveň trestán jako „atentát na společnost" a pranýřován jako „socialismus". A nakonec velekněze „náboženství pořádku" samé vykopnou s jejich pythijských stolic, za mlhavé noci stáhnou s postele, nacpou do vězeňských vozů, uvrhnou do žaláře nebo pošlou do vyhnanství, jejich chrám srovnají se zemí, zapečetí jim ústa, zlámou jejich pero, roztrhají jejich zákon ve jménu náboženství, vlastnictví, rodiny a pořádku. Opilá soldateska postřílí buržoasní fanatiky pořádku na jejich balkonech, znesvětí jejich rodinné svatyně, bombarduje pro svou kratochvíli jejich domy — ve jménu vlastnictví, rodiny, náboženství a pořádku. Spodina měšťácké společnosti vytvoří nakonec *svatou falangu pořádku* a hrdina Crapülinský[1] vtáhne do Tuilerií jako „*zachránce společnosti*".

[1] Postava z Heinovy básně „Dva rytíři", v níž básník zesměšňuje zchátralou polskou šlechtu (Crapülinsky z franc. slova crapule — chátra, zhýralci). Marx tímto jménem označuje Ludvíka Bonaparta. *(Pozn. překl.)*

II

Vraťme se nyní tam, kde jsme přestali.

Dějiny *Ústavodárného národního shromáždění* od červnových dnů jsou *dějinami panství a rozkladu republikánské buržoasní frakce*, té frakce, kterou známe pod jménem trikolorových republikánů, ryzích republikánů, politických republikánů, formálních republikánů atd.

Za buržoasní monarchie Ludvíka Filipa tvořila tato frakce *oficiální* republikánskou *opposici* a tudíž uznávanou součást tehdejšího politického světa. Měla své zástupce ve sněmovnách a značný okruh působnosti v tisku. Její pařížský orgán „National" byl považován za list svým způsobem právě tak vážený jako „Journal des Débats". Tomuto postavení za ústavní monarchie odpovídal i její charakter. Nebyla to buržoasní frakce stmelená velkými společnými zájmy a oddělená od ostatních zvláštními výrobními podmínkami. Byla to klika republikánsky smýšlejících buržoů, spisovatelů, advokátů, důstojníků a úředníků, jejichž vliv se opíral o osobní antipatie země vůči Ludvíku Filipovi, o vzpomínky na starou republiku, o republikánskou víru několika snílků, především však o *francouzský nacionalismus*, jehož nenávist k vídeňským smlouvám a k alianci s Anglií tato klika ustavičně živila. Velkou část vlivu, kterou měl „National" za Ludvíka Filipa, lze vysvětlit tímto skrytým imperialismem, který potom za republiky mohl právě proti tomuto listu vystoupit v osobě Ludvíka Bonaparta jakožto zdrcující konkurent. Potíral finanční aristokracii, jako to činila ostatní buržoasní opposice. Polemika proti rozpočtu, která ve Francii těsně souvisela s bojem proti finanční aristokracii, zjednávala mu příliš lacinou popularitu a příliš hojnou látku k puritánským „leading articles" [úvodníkům], než aby jich nevyužíval. Průmyslová buržoasie byla „Nationalu" vděčna za jeho otrocké obhajování francouzské ochranné celní soustavy, kterou ostatně schvaloval spíše z nacionálních než národohospodářských důvodů; celá buržoasie mu byla vděčna za jeho nená-